

Sygn. akt III AUa 1413/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SSA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Sędziowie:	SA Krystyna Smaga (spr.) SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz
Protokolant: stażysta Katarzyna Sugier	

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2014 r. w Lublinie

sprawy B. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 25 października 2013 r. sygn. akt IV U 590/13

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 marca 2013 r Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonej B. P. uchylecia decyzji z dnia 13 października 2011 r, w części, w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury na okres od dnia 1 października 2011 r do dnia 31 stycznia 2012 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych podniósł, że brak jest podstaw do wypłaty ubezpieczonej emerytury za sporny okres, gdyż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r (sygn. akt K 2/12) został ogłoszony w dniu 22 listopada 2012 r i z tym dniem nastąpiła utrata mocy obowiązującej przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W odwołaniu od decyzji B. P. wniosła o jej zmianę i wypłatę emerytury za okres od 1 października 2011 r do 31 stycznia 2012 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 25 października 2013 r zmienił zaskarżoną decyzję i poprzedzającą ją decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 13 października 2011 r i ustalił, że wnioskodawczyni ma prawo do emerytury i wypłaty tego świadczenia w okresie od dnia 1 października 2011 r do dnia 31 stycznia 2012 r.

Sąd pierwszej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw wstrzymał B. P. od 1 października 2011 r wypłatę emerytury.

W dniu 12 grudnia 2012 r ubezpieczona złożyła w Oddziale ZUS w S. skargę o wznowienie postępowania zakończonego decyzją ostateczną z dnia 13 października 2011 r, domagając się wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011 r, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r, stwierdzający że art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych i niektórych innych ustaw jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Decyzją z 10 lutego 2012 r Zakład Ubezpieczeń Społecznych podjął wypłatę emerytury od 1 lutego 2012 r.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie i skarga o wznowienie postępowania są uzasadnione. Wskazał, że zgodnie z treścią art. 145a kpa można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. W sytuacji określonej w § 1, skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Odnosząc te uregulowania do okoliczności sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że skarga ubezpieczonej opiera się na ustawowej podstawie oraz została wniesiona w przewidzianym ustawą terminie. Podstawą skargi jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r, K 2/12, opublikowany w Dzienniku Ustaw Nr 1285 z 22 listopada 2012 r. Zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, chyba że Trybunał określi inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 13 listopada 2012 r nie określił innej daty utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego, który był przedmiotem badania. Zatem za datę wejścia w życia powyższego wyroku Trybunału uznać należy datę 22 listopada 2012 r. W będącym podstawą odwołania i skargi wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r Trybunał stwierdził, że art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W ocenie Sądu Okręgowego, przyczyną zawieszenia wypłaty emerytury ubezpieczonej były wskazane uregulowania, tj. art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r w związku z art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. W dacie przyznania ubezpieczonej emerytury, tj. 1 stycznia 2009 r, nie obowiązywał art. 103a ustawy emerytalnej, wyłączający, pod rygorem zawieszenia prawa do emerytury, możliwość wypłaty emerytury pomimo uzyskiwania przychodu z tytułu zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Powyższe pozwalało ubezpieczonej pobierać emeryturę obok wynagrodzenia za pracę, aż do 1 października 2011 r, kiedy to organ rentowy zawiesił wypłatę emerytury.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zastosowanie do ubezpieczonej niezgodnych z Konstytucją przepisów ustawy, stanowiących podstawę wydania decyzji ostatecznej z dnia 13 października 2011 r, uzasadnia wnioski ubezpieczonej

o zmianę obu decyzji organu rentowego, poprzez ustalenie, że ubezpieczona ma prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011 r, tj. od daty zawieszenia wypłaty świadczenia do 31 stycznia 2012 r, tj. do dnia wznowienia wypłaty przez ZUS.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska organu rentowego, że podjęcie wypłaty emerytury jest możliwe nie wcześniej niż z dniem 22 listopada 2011 r, w którym wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony. Zakwestionowane przepisy były niezgodne z Konstytucją od daty ich ustanowienia, a jedynie z datą późniejszą Trybunał Konstytucyjny stwierdził istnienie tej niezgodności. Data ogłoszenia wyroku Trybunału jest datą, od której przepis art. 103a ustawy emerytalnej i przepis art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r traci moc obowiązującą wobec osób, które prawo do emerytury nabyły przed 1 stycznia 2011 r. Utrata mocy obowiązującej oznacza, że powołane przepisy nie mogą być już podstawą zawieszania wypłaty emerytur dla tych osób, tj. nie mogą stanowić podstawy wydawania kolejnych rozstrzygnięć (decyzji) o zawieszaniu emerytur. W przypadku ubezpieczonej do zawieszenia wypłaty emerytury doszło przed utratą mocy obowiązującej przez wskazane przepisy, a skarga o wznowienie postępowania zmierza do wyeliminowania z obrotu orzeczenia, które zapadało na podstawie niekonstytucyjnych przepisów.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w wyroku.

Apelację od tego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez błędną wykładnię tych przepisów i ustalenie wnioskodawczyni prawa do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r do dnia 31 stycznia 2012 r.

Wskazując na powyższy zarzut apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji skarżący przeprowadził analizę problematyki dotyczącej skuteczności prawnej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, zwracając uwagę na złożoność tego zagadnienia. Zauważył, że regulacje zawarte w Konstytucji, w tym w art. 190, który określa moc obowiązującą i skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, są niejasne, nieprecyzyjne a przede wszystkim stwarzają możliwość rozbieżnych interpretacji w odniesieniu do skutków orzeczeń Trybunału.

Skarżący podniósł, że na rzecz prospektywnego działania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przemawia regulacja art. 190 ust. 3 Konstytucji, pozwalająca na określenie terminu utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu. Orzeczenie Trybunału ma charakter prawotwórczy, a utrata mocy obowiązującej nie oznacza unieważnienia istniejącego wcześniej stanu prawnego, które prowadziłyby do automatycznego unicestwienia z tą chwilą wszystkich wcześniejszych konsekwencji prawnych. Konkludując, apelujący wskazał, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r jest konstytutywne, obowiązujące od dnia wejścia w życie, zaś skutki prawne wywołuje tylko na przyszłość, tj. od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

Nadto apelujący wskazał, że wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od dnia 1 grudnia 2008 r, w okresie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zatem nie należy do kręgu ubezpieczonych, co do których Trybunał stwierdził niekonstytucyjność przepisów wskazanych w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r.

W odpowiedzi na apelację B. P. wyraziła nadzieję na potrzymanie w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna. Rozstrzygając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy pominął fakt, że wnioskodawczyni po raz pierwszy nabyła prawo do świadczenia emerytalnego w dniu 1 grudnia 2008 r i ta data jest decydująca dla oceny, czy skarżąca, mimo kontynuowania zatrudnienia, nabyła prawo do realizacji świadczenia. Emerytura przyznana od 1 grudnia 2008 r byłaby skarżącej wypłacana pod warunkiem rozwiązania stosunku

pracy, gdyż w tej dacie obowiązywał przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym prawo do emerytury ulegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis ten został uchylony z dniem 8 stycznia 2009 r przez przepis art. 37 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz.1507).

Z dniem 1 stycznia 2011 r, z mocy art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726), do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych został dodany przepis art. 103a, który stanowi, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Zgodnie z treścią art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy przepisy ustawy stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Decyzją z dnia 13 października 2011 r ZUS wstrzymał wnioskodawczyni wypłatę emerytury z dniem 1 października 2011 r, z powodu kontynuowania zatrudnienia,

Wyrokiem, na który powołuje się wnioskodawczyni, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Z treści wyroku wynika, że zakwestionowanie wskazanych przepisów prawa ma charakter ograniczony do określonej kategorii osób, a zatem stwierdzenie niekonstytucyjności tych przepisów ma charakter częściowy.

Analiza przedstawionych powyżej okoliczności faktycznych wskazuje, że wnioskodawczyni, która prawo do emerytury nabyła od 1 sierpnia 2008 r, nie mieści się w kręgu osób, w stosunku do których Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r.

Niekonstytucyjność wskazanych przepisów stwierdzona została w zakresie, w jakim znajdują zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury wprawdzie przed datą 1 stycznia 2011 r, jednak w okresie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a zatem prawo to zostałoby zrealizowane pod warunkiem rozwiązania przez skarżącą stosunku pracy.

Treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego została potwierdzona w jego pisemnym uzasadnieniu, dotyczącym skutków wyroku, gdzie w sposób wyraźny i jednoznaczny stwierdza się, że „obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r do 31 grudnia 2010 r”, a więc po uchyleniu cytowanego wyżej art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a przed wejściem w życie art. 103a tej ustawy, dodanego powołaną już wcześniej ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny rozpoznając niniejszą apelację uznał, że niekonstytucyjność przepisów stwierdzona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r, sygn. akt K 2/12, nie ma wpływu na sytuację prawną wnioskodawczyni.

Na marginesie zauważyć należy, że przepisy dotyczące postępowania w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych mają szczególny charakter, kontroli sądu podlega prawidłowość decyzji, a więc, co do zasady, w postępowaniu sądowym podlega badaniu stan faktyczny i prawny istniejący w dacie wydania zaskarżonej decyzji. Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od dnia 1 października 2011 r, obowiązująca od dnia 19 lutego 2014 r tworzy nowy stan prawny. Warunkiem zastosowania przepisów tej ustawy jest wydanie przez sąd prawomocnego orzeczenia, jeżeli toczy się postępowanie w sprawie wypłaty emerytury oraz złożenie przez ubezpieczonego stosownego wniosku w organie emerytalnym.

Apelacja organu rentowego jest zatem zasadna, gdyż Sąd Okręgowy wydał nietrafny i nieznajdujący umocowania prawnego wyrok. Z tych względów i na mocy art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.